

การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์*

THE DEVELOPMENT OF A PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY MODEL TO
PROMOTE PROACTIVE LEARNING MANAGEMENT AT CHUEA PLERG WITTHAYA
SCHOOL, SURIN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

สมณี บุรณ์เจริญ

Sumanee Booncharoen

โรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สุรินทร์ ประเทศไทย

Chuea Plerg Witthaya School Surin Secondary Educational Service Area Office, Surin, Thailand

Corresponding author E-mail: krusumanee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) สร้างรูปแบบ 3) ทดลองใช้รูปแบบ และ 4) ประเมินรูปแบบ ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณ โดยมีเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา การวิเคราะห์สถิติด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเลือกแบบเจาะจง และเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวมโดย มีวิธีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น ทำการสัมภาษณ์ครู จำนวน 21 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน 2) สร้างรูปแบบ โดยการยกร่างรูปแบบ ทำการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ 3) ทดลองใช้รูปแบบ กับครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำนวน 21 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง และ 4) ประเมินรูปแบบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กับกลุ่มครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา จำนวน 21 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูต้องการพัฒนาการออกแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียน 2) ผลการพัฒนาแบบ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) เนื้อหา 5) การวัดและประเมินผล 6) เงื่อนไขการนำไปใช้ 3) ผลการใช้รูปแบบ พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) รูปแบบมีผลการประเมินโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีผลการประเมินสูงสุดคือ ด้านกระบวนการ รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนา, ชุมชนแห่งการเรียนรู้, วิชาชีพ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

This research aims to 1) study basic information, 2) develop a model, 3) experiment with the model, and 4) evaluate the model of the professional learning community to promote student-

centered learning management of Ignition Science School. The study employs a mixed-methods research approach, utilizing quantitative tools in the form of questionnaires. The sample group includes teachers from Ignition Science School. Statistical analysis involves frequency, percentage, mean, and standard deviation, using a specific and qualitative approach through in-depth interviews and group discussions with key informants, namely teachers from Ignition Science School. The research process consists of four steps: Study basic information: Conduct interviews with 21 teachers and 11 qualified individuals. Develop a model: Draft and review the model and guidelines with experts. Experiment with the model: Apply the model to 21 selected teachers from Ignition Science School. Evaluate the model: Assess the model in three aspects - import factors, processes, and outcomes - with a group of 21 teachers from Ignition Science School. Research findings indicate that: Teachers aim to develop diverse, student-focused learning management activities to enhance student development. The developed model comprises six components: 1) Principles, 2) Objectives, 3) Processes, 4) Content, 5) Measurement and Evaluation, and 6) Conditions for implementation. The ability of teachers to manage student-centered learning is assessed as highly effective. Overall, the model has the highest average evaluation in the process aspect, followed by import factors and outcomes, respectively.

Keywords: Development, Learning Community, Professionalism, Proactive Learning Management

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมรวมถึงผลกระทบไปทั่วโลกในขณะนี้ รวมทั้งมีผลกระทบทางด้านการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในท่ามกลางสถานการณ์ที่ท้าทายและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความสามารถรวมถึงมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในยุคศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ในศตวรรษที่ 21 มีจุดเน้น คือ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการสร้างครูให้เป็นผู้ที่มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการ กำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในชั้นเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ปัญหา สร้างสมรรถะทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นกับครูเพื่อเป็นตัวแบบ (Model) แห่งการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่จะนำไปสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ มีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียน สติปัญญา จุดอ่อนจุดแข็งในตัวผู้เรียน สนับสนุนให้เกิดการประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง แบ่งปันความรู้ระหว่างชุมชนทางการเรียนรู้โดยใช้ช่องทางหลากหลายในการสื่อสาร (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560) ทั้งนี้การพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะสำคัญของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นแนวคิดที่เป็นจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนที่สำคัญ มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรุก ผู้เรียนใช้เวลาในการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ในการคิด ลงมือปฏิบัติ สรุป และสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อทำให้สิ่งที่เรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ในกระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active learning) ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านทางกาย (Physically active) ทางสติปัญญา (Intellectually active) ทางสังคม (Socially active) ทางอารมณ์ (Emotionally active) โดยครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครู

จำเป็นต้องศึกษาและเลือกรูปแบบเทคนิควิธีการสอนให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการเฉพาะในการสอนแต่ละครั้ง กล่าวคือ ครูต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ออกแบบการเรียนรู้การสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ในการลงมือปฏิบัติ รวมทั้งพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง ปฏิบัติจริงได้เผชิญสถานการณ์ ปัญหา อุปสรรค ฝึกนำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน รวมทั้งครูต้องให้ข้อมูลย้อนกลับและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนตามความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

จากการสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์พบปัญหา คือ ครูยังขาดความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมน้อยโดยเฉพาะในรายวิชาคณิตศาสตร์ สื่อการเรียนรู้ที่นำมาใช้ประกอบการสอนไม่หลากหลาย ด้านพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ปัญหานักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ อ่านเขียนภาษาไทยยังไม่คล่อง คิดวิเคราะห์ไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาและส่งผลต่อการเรียนรู้ นักเรียนสนใจในการเรียนน้อย ไม่กระตือรือร้นในการเรียน ไม่ตั้งใจเรียนนักเรียนบางคนยังขาดความกล้าแสดงออก และไม่คอยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ไม่กล้าตอบคำถาม มีความเขินอาย กลัวตอบคำถามไม่ได้ ดังนั้นครูจึงมีความต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น กระตุ้นให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในชั้นเรียน ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหาจากการทำงานจริง ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในการทำงาน ทักษะการคิด และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (โรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา, 2565)

การพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการผสมผสานแนวคิดของความเป็นมืออาชีพ (Professional) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning community) เข้าด้วยกัน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมกลุ่มทางวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา คือ ผู้อำนวยการ คณะผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ชุมชน ร่วมกับครูผู้สอนเป็นชุมชนเชิงวิชาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพและคุณภาพของผู้เรียนร่วมกันผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมมือร่วมใจ (Collaborative learning) การเรียนรู้ประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ (Lesson learned) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing learning) การสะท้อนคิดอย่างเป็นระยะ ๆ และทำอย่างต่อเนื่อง (Continuous professional development) (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2561); (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562) ทำงานร่วมกันของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนี้เป็นการเสริมสร้างครูให้เป็นครูมืออาชีพ มีความรู้ความเข้าใจในสาระตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะการวิเคราะห์ผู้เรียน การออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การใช้เครื่องมืออย่างหลากหลายในการประเมินผลการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียน การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และเสริมสร้างกำลังใจในการทำงานร่วมกันของครู และยังเป็นการพัฒนาครูในระดับเครือข่ายที่เป็นสังกัดเดียวกันในระดับการศึกษาและประเภทการศึกษาต่าง ๆ ในด้านการพัฒนาผู้เรียน เป็นการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางการเรียนของผู้เรียนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ให้สูงขึ้น (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาครูตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา จึงมีความสนใจพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้งด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน และการวัดและการประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาครูในสถานศึกษาและเครือข่ายการเรียนรู้

ร่วมกันของครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยาทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และมีความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. เพื่อสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
4. เพื่อประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ครู จำนวน 21 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสรุปข้อมูลและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 2 ฉบับ ซึ่งมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

สร้างรูปแบบ โดยนำข้อมูลที่ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาออกแบบและยกร่างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จากนั้นตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 คน ทั้งหมดได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและแบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือรูปแบบ ซึ่งมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 จากนั้นทดลองนำร่องเพื่อประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ ปรับปรุงรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับผู้เข้าร่วมวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา จำนวน 21 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน และสรุปผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

แบบประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และแบบประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (RAI) เท่ากับ 0.89 และแบบสรุปข้อมูลสะท้อนผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล และ t-test for one sample

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำรูปแบบไปปฏิบัติจริง ได้แก่ ครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา จำนวน 21 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ครูและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปได้ว่า 1) รูปแบบมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ 2) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้น 3) แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่นำมาใช้ในการพัฒนาครู คือ การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การสัมภาษณ์ครูพบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้ ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานประจำ ทั้งการจัดการเรียนการสอน การทำงานพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูศึกษาพัฒนาตนเองเพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ จัดทำเอกสารและเครื่องมือต้นแบบ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการเปิดชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนคิดเห็นร่วมกัน นิเทศ ติดตามภายในองค์กรและภายนอก และสนับสนุนให้ครูมีบทบาทในการนำเสนองาน

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ โดยมีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย 6) ขั้นสร้างความยั่งยืนและต่อเนื่อง ผลการประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า

3.1 ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.54) แสดงผลตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมเป็นรายบุคคล

ครูคนที่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	การผ่านเกณฑ์ประเมิน > 3.51
1	4.54	0.64	มากที่สุด	ผ่าน
2	4.87	0.35	มากที่สุด	ผ่าน
3	4.76	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
4	4.53	0.64	มากที่สุด	ผ่าน
5	4.80	0.41	มากที่สุด	ผ่าน
6	4.73	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
7	4.73	0.59	มากที่สุด	ผ่าน
8	4.73	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
9	4.80	0.41	มากที่สุด	ผ่าน
10	4.47	0.83	มาก	ผ่าน
11	4.67	0.62	มากที่สุด	ผ่าน
12	4.60	0.63	มากที่สุด	ผ่าน
13	4.53	0.74	มากที่สุด	ผ่าน
14	4.53	0.64	มากที่สุด	ผ่าน
15	4.73	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
16	4.47	0.74	มาก	ผ่าน
17	3.53	0.64	มากที่สุด	ผ่าน
18	3.80	0.56	มากที่สุด	ผ่าน
19	3.87	0.35	มากที่สุด	ผ่าน
20	4.80	0.56	มากที่สุด	ผ่าน
21	4.93	0.26	มากที่สุด	ผ่าน
เฉลี่ย	4.68	0.54	มากที่สุด	ผ่าน

3.2 ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80

การทดสอบความสามารถ	จำนวนครู	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ค่าสถิติ (t)	P
ความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน	21	40	33.38	2.85	83.45	5.5111*	.000

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า หลังการเข้าร่วมพัฒนาครูตามรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ครูมีคะแนนเฉลี่ยด้านความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน เท่ากับ 33.38 คิดเป็นร้อยละ 83.45 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 แสดงว่า ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมมีจุดเด่น คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมประจำเดือน โรงเรียนมีการเปิดโอกาสให้คณะครู นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการจัดการกิจกรรมการเรียน

การสอนอย่างหลากหลาย โดยมีการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง จุดที่ควรพัฒนาควรแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ ครูควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ในระยะยาว และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ การปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

4. ผลการประเมินต่อรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวม

รายการ	n=21		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
ด้านปัจจัยนำเข้า	4.71	0.50	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ	4.62	0.56	มากที่สุด
ด้านผลผลิต	4.70	0.46	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.67	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.51) โดยด้านที่ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) และด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.46)

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้รูปแบบมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ 2) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน 3) แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่นำมาใช้ในการพัฒนาครู คือ การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การสัมภาษณ์ครู พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้ ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานประจำ ทั้งการจัดการเรียนการสอน การทำงานพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูศึกษาพัฒนาตนเองเพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ จัดทำเอกสารและเครื่องมือต้นแบบ สร้าง

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการเปิดชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนคิดเห็นร่วมกัน นิเทศ ติดตามภายในองค์กรและภายนอก มีการสนับสนุนให้ครูมีบทบาทในการนำเสนองาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chichibu, Uchizaki & Ono ได้ศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของครูโดยการศึกษาบทเรียนร่วมกัน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ในต่างจังหวัดรับรู้และตระหนักถึงประสิทธิภาพของการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านการศึกษาชั้นเรียนในระดับต่ำ แม้ว่าจะมีการดำเนินการประชุมการศึกษาบทเรียนร่วมกันบ่อยครั้งก็ตาม ดังนั้นความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหและการดำเนินการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Chichibu, T., et al., 2019) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ansawi & Pang พบว่า ครูมีการรับรู้ทั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามแนวทางการปฏิบัติของโรงเรียน (Ansawi, B., & Pang, V., 2017)

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยาสำนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย และ 6) ขั้นสร้างความยั่งยืนและต่อเนื่อง โดยรวมรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการพัฒนาแบบดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ครูและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ข้อมูลสำคัญในการพัฒนารูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทโรงเรียน เพื่อให้การพัฒนาแบบเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีทฤษฎีรองรับ ดังเช่น ประคอง รัตมีแก้ว ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า ผลการสร้างรูปแบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบและการวัดและประเมินผล การตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความถูกต้องภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความถูกต้องของคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ประคอง รัตมีแก้ว, 2562) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มยุรี เจริญศิริ ที่พบว่า รูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ และกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นที่ 2 สร้างความตระหนัก (Empower) ขั้นที่ 3 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ เชิงวิชาชีพ (Collaboration) ขั้นที่ 4 นำผลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Applying) และขั้นที่ 5 การเผยแพร่เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ (Dissemination) (มยุรี เจริญศิริ, 2563)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า 1) ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนโดยรวมเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับดีมาก และ 3) สรุปข้อมูลสะท้อนผลการ

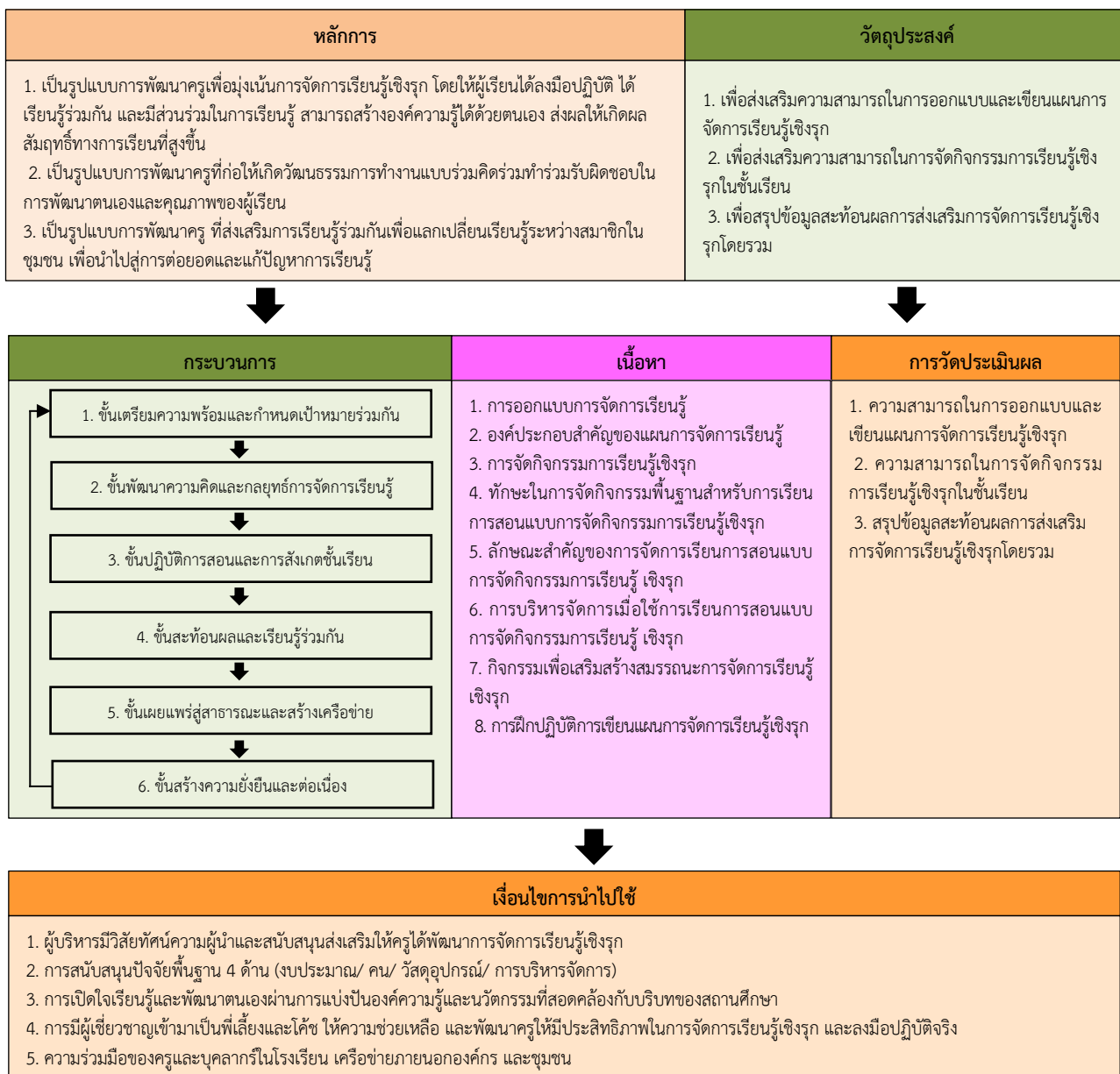

ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม มีจุดเด่น คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมประจำเดือน ครูได้มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสะดวกและเหมาะสม จุดที่ควรพัฒนา คือ ควรแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียนเป็นสำคัญ แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ การปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ผลการประเมินพบว่าครูส่วนใหญ่มีออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในระดับดี ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ประวิต เอราวรรณ์ ที่ได้เสนอกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสุภาพะในเว็บไซต์ของมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา กล่าวคือ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาทสำคัญในการให้ครูทั้งโรงเรียนได้ร่วมทบทวนและกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายเหล่านั้นอย่างแท้จริง แสวงหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน ทบทวนผลการปฏิบัติที่ได้ร่วมกันวางแผนพัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอ ร่วมเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของเพื่อนร่วมวิชาชีพ เผยแพร่สู่สาธารณะและสร้างเครือข่าย โดยนำเรื่องราวหรือกลไกเหล่านั้นสู่สาธารณชน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดให้ชุมชนอื่นได้มาศึกษาและแลกเปลี่ยนร่วมกัน การสร้างคู่คิดของชุมชน (Community Buddy) และการเปิดกว้างสู่สาธารณะ คือ การใช้พื้นที่ของโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในเวลาที่ไม่กระทบต่อการจัดกิจกรรมปกติของครู ซึ่งจะทำให้องค์กรมีความยั่งยืนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ประวิต เอราวรรณ์, 2560)

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่ครูมีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้า รองลงมา คือ ด้านผลผลิต และด้านกระบวนการ อาจจะเป็นเพราะว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา ทำให้ครูได้พัฒนาและเรียนรู้ร่วมกัน โดยโรงเรียนได้มีความเตรียมความพร้อมโดยขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาให้ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ครูได้ลงมือปฏิบัติเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง และการที่โรงเรียนได้จัดเตรียมความพร้อมด้านสื่อการเรียนรู้และการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และปัจจัยสนับสนุนที่ส่งให้การดำเนินงานตามรูปแบบประสบผลสำเร็จ ในกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบ 6 ขั้นตอนทำให้ครู ได้ตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาผู้เรียน การกำหนดเป้าหมาย ประเด็นการพัฒนาการเรียนการสอน และแนวปฏิบัติของกลุ่ม มีความรู้และทักษะการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และได้แนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่สามารถแก้ไขปัญหาหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นสามารถเผยแพร่แนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่ดีที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาสู่สาธารณชนได้ ซึ่งการประเมินรูปแบบดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิด รัตนะ บัวสนธ์ ซึ่งเป็นการประเมินหลังการใช้รูปแบบเสร็จแล้ว โดยค้นพบว่า การดำเนินงานตามรูปแบบโดยรวมประสบผลสำเร็จ โดยครูมีความคิดเห็นต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด (รัตนะ บัวสนธ์, 2563) ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วศิณี รุ่งเรือง ที่พบว่า ผู้เกี่ยวข้องต่อการใช้รูปแบบมีความเห็นว่าการรูปแบบช่วยพัฒนาศิลปะการสอนของครูที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้นและครูเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานร่วมกัน (วศิณี รุ่งเรือง, 2562) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุธิดา การิณี ที่พบว่า การใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบออนไลน์โดยใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสะสมเต็มศึกษาของครู ช่วยให้คุณครูมีเพื่อนร่วมปรึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการระหว่างวิชา และผลการประเมินและรับรองรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (สุธิดา การิณี, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย และ 6) ขั้นสร้างความยั่งยืนและต่อเนื่อง รายละเอียดดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย และ 6) ขั้นสร้างความยั่งยืนและต่อเนื่อง ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการใช้รูปแบบฯ พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และรูปแบบมีผลการประเมินระดับมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ โรงเรียนควรสร้างความตระหนักให้ครูพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพจากแหล่งเรียนรู้และสื่อออนไลน์ มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานเป็นประจำ พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลประกอบการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตรวจสอบแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบหน่วยและแผนรายคาบให้สอดคล้องมาตรฐาน ตัวชี้วัด สมรรถนะและคุณลักษณะ และในแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรมีเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เห็นชัดเจน โดยมีการสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งนี้จากการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติจริง มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความเป็นผู้นำ มีการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เน้นให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและลงมือปฏิบัติจริง นิเทศติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สร้างขวัญและกำลังใจให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สามารถเป็นแบบอย่างและเผยแพร่ได้ และควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือของเครือข่ายภายนอกองค์กรและชุมชน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนให้ใช้พื้นที่โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของภาคีเครือข่ายเป็นพื้นที่การทำงานและเรียนรู้ร่วมกัน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับครู ภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ และผู้เรียนที่เกิดจากการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีการพัฒนารูปแบบภาคีเครือข่ายการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

- ประคอง รัตมีแก้ว. (2562). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สุพรรณบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3.
- ประวิต เอรารวรรณ์. (2560). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนสุภาพะ. เรียกใช้เมื่อ 14 ธันวาคม 2566 จาก <http://www.ires.or.th/?p=804>
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข. (2561). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี เจริญศิริ. (2563). การพัฒนารูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- รัตน์ บัวสนธ์. (2563). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา. (2565). ข้อมูลรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยาวิทยา. สุรินทร์: โรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา.
- วศินี รุ่งเรือง. (2562). รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมการหลักสูตรและการเรียนรู้.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก: ถอดบทเรียนจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. สมุทรปราการ: เอส.บี.เค.การพิมพ์.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2560). การขับเคลื่อนมัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- สุธิดา การิมี่. (2562). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบออนไลน์โดยใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาของครูประถมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ansawi, B., & Pang, V. (2017). The Relationship between Professional Learning Community and Lesson Study: A Case Study in Low Performing Schools in Sabah, Malaysia. *Sains Humanika*, 9(1-3), 63-70.
- Chichibu, T., et al. (2019). Promoting Teacher Collaborative Learning in Lesson Study: Exploring and Interpreting Leadership to Create Professional Learning Community, in *Instructional Leadership and Leadership for Learning in Schools: Understanding Theories of Leading*. In Tony Townsend (Ed.). London: Palgrave Macmillan.